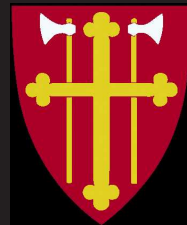

Årsrapport 2007

Agder og Telemark biskop • Agder og Telemark bispedømmeråd

Innhold

Innledning	2
Bispedømmerådet	2
Strategi for 2007 – 2010.	3
Økonomi	4
Kirkelig statistikk, tendenser og endringer.	5
Rapportering for etatsområder	6
Sykefravær	7
HMS-arbeid	8
Rapportering for sektorområder	9

Forsidebilde.

"Jesus stiller stormen". Utsnitt fra en av tegningene fra barnekonstutstillingen i Grimstad

Innledning

Foran fra venstre: Stein Reinertsen, Iselin Aartun, Jorund Andersen
Bak f.v. Terje Hærås, biskop Olav Skjevesland, Per Øistein Rogstad og Jan Olav Olsen

Årsrapporten for Agder og Telemark bispedømme er et felles dokument med rapporter fra Agder og Telemark biskop og Agder og Telemark bispedømmeråd for 2007. Den er delt inn i tre hovedavsnitt

1. Innledning

Generelle hovedtrekk, rikskirkelige og regionalkirkelige trender. Her omtales bispedømmets strategi, og biskopen orienterer om situasjonen i bispedømmet. I tillegg er det et eget avsnitt om økonomi og et avsnitt om utviklingstrekk i kirkestatistikken.

2. Etatsrapportering

Denne delen av årsrapporten vil ta for seg departementets resultatmål 2.9 til 2.14, samt den virksomheten i bispedømmet som finansieres over statsbudsjettet.

3. Sektorrapportering

Denne kapittelet omfatter hele den kirkelige virksomhet i bispedømmet. Denne delen vil bl.a ta for seg departementets resultatmål 2.1 til 2.8. og videre vil det rapporteres på områdene undervisning, trosopplæring, diakoni, ungdom, misjon, gudstje-

nesteliv, integreringsarbeid, miljø, mv.

Bispedømmerådet

Bispedømmerådet har slik sammensetning i perioden 2006 – 2010. Terje Hærås (Skien), leder, Jorund Andersen (Kristiansand), nestleder, Iselin Aartun (Lillesand), Jan Olav Olsen (Gjerstad), Stein Reinertsen (Farsund) geistlig representant, Per Øistein Rogstad (Kvinesdal) lek kirkelig representant og biskop Olav Skjevesland.

I året som har gått har bispedømmerådet hatt 8 møter. Det er behandlet 19 tilsetnings saker. For øvrig har bispedømmerådet vedtatt et revidert strategidokument for bispedømmet, budsjett og regnskapssaker, og virksomhetsplan, samt en rekke høringsuttalelser til departementet og kirkerådet. Bispedømmerådet har hatt møter med Åpen Kirkegruppe i forkant av behandlingen av homofilisaken på kirkemøtet og hatt fellesmøte med ungdomsrådet i bispedømmet, hvor ungdomstingets saker var oppe til behandling. Utover dette har bispedømmerådet bl. a behandlet flere saker om boligfritak

og saker om personalreglementet for prester. For øvrig har saken om omorganisering av kirkens familievern blitt behandlet i bispedømmerådet i flere omganger.

Strategi for 2007 – 2010.

I virksomhetsplanen for 2007 vedtok bispedømmerådet følgende: vedrørende strategiarbeidet:

Arbeidet innenfor bispedømmekon-torets virkefelt, skal ha fokus på medarbeiderskap trosopplæring og gudstjenesteutvikling. Dette gjelder både innenfor menighetsbyggende virksomhet og arbeid knyttet til ledelse av, organisering av og kompetanseutvikling for presteskaper.

Bispedømmerådet har i løpet av 2007 vedtatt nytt strategidokument for bispedømmet, med følgende visjon: Nær troens kilder – nær dagens mennesker.

Strategien har følgende kjerneverdier.

Nærvær, Samspill, Troverdighet, Forvaltning

Kjerneverdiene skal si noe om hvilke verdier vi spesielt vil vektlegge i arbeidet med å realisere visjonen og å nå våre målsettinger.

For perioden 2007 - 2010 har bispedømmet følgende satsingsområder:

Medarbeiderskap, trosopplæring og gudstjenesteutvikling.

Medarbeiderskap har et særskilt fokus i 2007 og 2008.

Visjonen, satsingsområdene og kjerneverdiene skal danne basis for mål, prioriteringer og handling, både helhetlig og innenfor de ulike fagområder som biskop bispedømmeråd har ansvar for. Bispedømmerådets tilsette er forpliktet på verdier mål og prioriteringer i dette dokumentet og skal gjennom sitt arbeid bidra til formidling av disse.

Generelle trekk ved virksomheten i Agder og Telemark bispedømme.

Det er ofte sagt at kirken ikke er en institusjon med de brå endringer. Kontinuitet, tradisjon og fornyelse er mye brukte stikkord når kirkens liv skal beskrives. Dette er en passende

inngang også til årsmeldingen for Agder og Telemark bispedømme 2007. Det allmenne inntrykk er at det gjøres et trofast og solid arbeid ute i lokalmenighetene – både blant de lønnede og de tusentalls mennesker som er engasjert i råd og organisasjoner på frivillig basis.

Det er riktig å si at bispedømmet i de senere år har hatt en særlig oppmerksomhet mot å engasjere, utvikle og ivareta de frivillige på en mer metodisk måte. Dette kommer til uttrykk ved at satsing nr. 1 for 2008 er "medarbeiderskap".

Agder og Telemark bispedømme inneholder tre fylker, som igjen kan inndeles i flere regioner. Kirkeliv og spiritualitet er dermed ikke ens over hele bispedømmet. Bispedømmet, samlet sett, inneholder hele bredden av fromhetstyper og teologiske holdninger. Dette gir en rikdom og variasjon som en bør være klar over, slik at man ikke klistrer bestemte sjablonger på bispedømmet. Det er også tydelige lokaler variasjoner i menighetsarbeidet – fra Farsund, som gjør et meget godt integrasjonsarbeid, til Langesund, som sentrerer mye av sitt arbeid rundt et dynamisk korarbeid.

Ungdomsarbeidet er jevnt over i bedre gjenge enn på lenge, noe som bl.a skyldes bispedømmets satsing på ungdomskonsulent og -arbeid.

Fra Lillesand-Grimstad-området meldes det endog om et stort, blomstrende ungdomsarbeid.

Det bør ikke underslås at kirkemøtevedtaket om ansettelse og vigsling av homofile i partnerskap (KM-sak 07/07) har skapt en viss uro i staber og lokalmenigheter. Flere prostirapporter melder om dette, og flere titalls kirkemedlemmer har meldt seg ut av Den norske kirke, med direkte referanse til nevnte vedtak. Den varige følge av vedtaket overskuer vi ikke ennå.

Om visitaser.

Visitaseene føres videre, foreløpig etter mønster av ordningen fra 1987, og i påvente av ny instruks. Det er dermed de gamle prestegjeldsgrensene som er geografisk ramme. Visitaseene er et bemerkelsesverdig "vellykket" kirkelig arbeidsverktøy som blir begivenheter i lokalsamfunnet. Mon ikke dette begivenhetsmessige henger sammen med at de kommer såpass sjelden? Menighetslivet har selv sagt hovedfokus under visitaseene, men i tillegg kommer møter med kommune, skole, lokale institusjoner og bedrifter. Biskopen har pga presesvervet (2006-2010) måttet redusere antallet visitaser fra 8 til 5 pr. år, men har snart fullført første runde med visitaser i bispedømmets tradisjonelle 68 prestegjeld.

Biskopens møte med hele menigheten, -barn, ungdom, voksne og eldre, utgjør et viktig kontaktpunkt under visitaseene. Her fra visitas i Søgne.

Bedriftsbesøk i forbindelse med vistas i Klevstrand

Visitaseene er særlig rettet inn mot menighetsbygging, vidt forstått. Fysiske bygninger er noe annet. Bispedømmet er for tiden ikke inne i en påtagelig kirkebyggende periode. Men det bør nevnes at Skien kommune i fjor vedtok å fullføre Gulset kirke med 2. byggetrinn, til en pris av 52 mill. kroner, slik at dette blir et signaturbygg i Grenland. Likedan har Bamble kommune vedtatt en større utbygging og oppgradering av Statelle kirke. Både i Skien og Bamble har møter med kommunen under visitas gitt viktige støt til de kommunale vedtak som er gjort. I tillegg bør nevnes byggingen av et stort nytt menighetssenter i Froland, hvor menigheten og de frivillige organisasjonene forente krefter og ressurser for å realisere sin drøm om et allsidig møtested. Til sist kan det også nevnes at oppussingen av basarene under Trefoldighet kirke i Arendal har resultert i at kirken har fått et gatekappell i byens hjerte.

Om presesvervet.

Biskopens funksjon som Bispemøtets preses fører uvegerlig til et dobbelt fokus på hans tjeneste: både det regionalkirkelige og det rikskirkelige. Hvorvidt det er en uforsvarlig tapping av nærvær i eget bispedømme, får andre bedømme. Men inntrykket er at dette "dobbeltlivet", målt etter en rimelig målestokk, har en akseptabel form. Men reiser man optimale krav om nærvær i begge sammenhenger, ser man svakheter ved ordningen. Så det er ingen tvil om at

Den norske kirke bør få etablert en egen presesfunksjon som kan ivareta de rikskirkelige og representative funksjoner som mer og mer etterspørres.

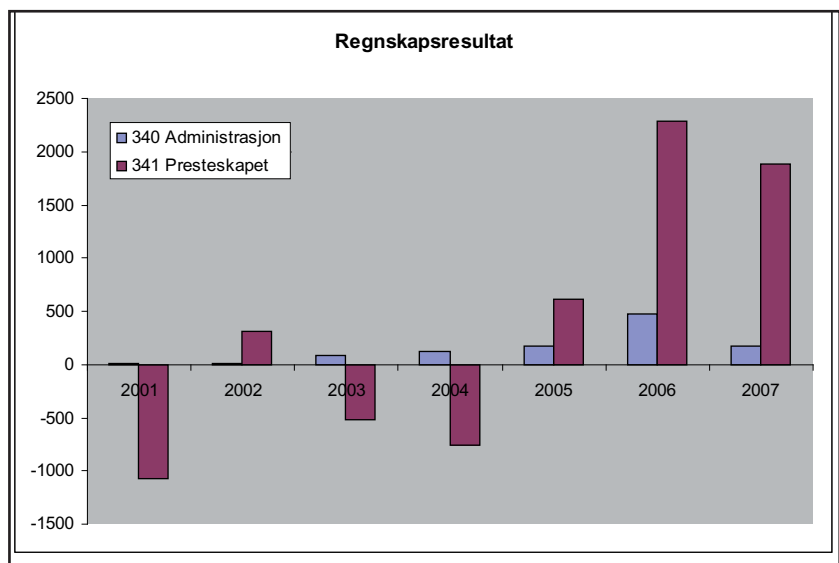
Ordinasjoner

Sett i lys av prestemangel og utfordringer i forbindelse med rekrutteringsarbeid er det svært gledelig at Agder og Telemark biskop har ordinert 7 prester til prestedjeneste i kirken. Av de 7 ordinerte er 2 kvinner. Biskopen har vigslet 2 diakoner (kvinner) og 1 kateket (mann) i 2007.

Økonomi

Tildelingen på kapittel 0340/3340, Kirkelig administrasjon, var for 2007 på netto kr. 9.262.000 inklusive overført mindreforbruk fra 2006. Ved utgangen av året var netto forbruk på kr. 9.091.785, som er et mindreforbruk i forhold til endelig tildeling på kr. 170.215. Lønnsutgiftene viser et lavere beløp enn budsjettert. Det skyldes at det har vært skifte i bemanningen i 2007 og stillingene har stått ledig i noe tid, og at bevilgningen til presesfunksjonen i store deler av året ikke har blitt brukt. Kontoret har også dette året hatt flere sykefravær som har medført refusjon av sykepenger fra trygdekontor. Det har bare delvis vært engasjert vikarer i disse stillingene.

Kapittel 0341/3341, Presteskaper, viser et mindreforbruk på kr. 1.889.391, i forhold til samlet netto tildeling på kr. 74.144.000. Resultatet skyldes høyere inntekter og refusjoner samt mindre bruk av midler stilt til prestens disposisjon enn det som ble lagt til grunn i budsjettet. Selv om regnskapet viser et mindreforbruk, har vi brukt mer midler enn reell tildeling 2007 fra KKD. Grunnen til dette er at vi fikk overført kr. 2.290.000 av midreforbruket i 2006. Netto utgifter i 2007 er altså kr 400.609 høyere enn den reelle bevilgningen for 2007. Sykefravær og fravær i forbindelse med fødsel og adopsjon, har ført til større refusjoner enn utgifter til vi-

kartjenester. Tjenestene i disse fraværperiodene er dekket opp med vikarprester som er fast ansatte og ved å engasjere vikarer til enkelttjenester og kortere engasjementer. Det vært skifte i mange prestestillinger. Rekrutteringsproblemer til vikarstillinger og faste stillinger gjør at noen stillinger har stått ledige i perioder. Innføring av tjenesteordningene har tatt lengre tid enn planlagt. De økonomiske konsekvensene har derfor ikke fått full virkning i 2007. Merutgifter til reise skyldes at det er bl.a er belastet over 500.000 kroner i flyttegodtgjøring. Mindreforbruket er søkt overført til neste år og foreslås brukt til: kompetanse-utvikling, økt satsing på seniorpolitikk, og tiltak som ikke skal gi permanente merutgifter.

Diagrammet foran viser regnskapsresultatet de siste årene. Kap 340 har hatt et lite mindreforbruk hele perioden, mens prestekapitlet hadde merforbruk fram til 2004. I 2004 ble det gjennomført innsparingstiltak som har gitt mindreforbruk. Det er nå lagt opp til en styrt nedtrapping av overskuddet.

Kirkelig statistikk, tendenser og endringer.

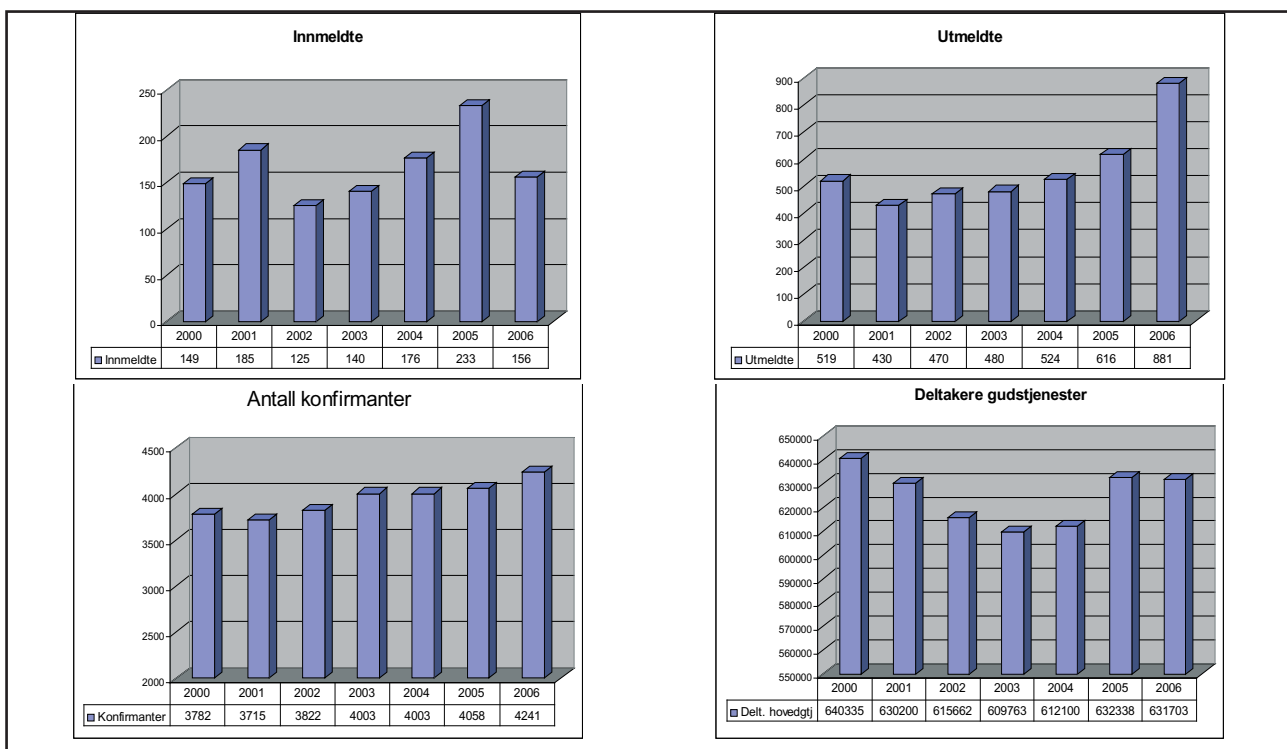
Diagrammene nedenfor viser tendenser for den delen av kirkestatistikken som har størst endringer. Dette gjelder: Innmeldinger og utmeldinger, konfirmanntall og gudstjenestedeltakelse ved hovedgudstjenester.

Oversikten over innmeldte og utmeldte inneholder små tall og relativt sett store variasjoner fra år til år. Det synes likevel å være en tendens fra 2006 med færre innmeldinger og flere utmeldinger. Tallene for 2007 er ennå ikke klare, men prostene melder om en betydelig økning i antall utmeldinger i 2007. Dette har sammenheng med uroen omkring kirke-møtets vedtak i den såkalte homofilisaken. Bare i Lister prosti var det mer enn 50 utmeldinger i november og desember 2007.

Oversikt over gudstjenestebesøk for de åtte siste åra viser en markert endring i 2005. Dette antas å ha sammenheng med omlegging av årsstatistikkskjemaet fra 2004 til 2005. Tabellen viser en svak nedgang i gudstjenestebesøket, dette forsterkes ved at antall gudstjenester har økt noe slik at gjennomsnittsbesøket fra har sunket 107 i 2005 til 106 i 2006. Pros-

tene melder om forskjeller i gudstjenestebesøket fra sted til sted og større forskjeller fra gudstjeneste til gudstjeneste, nå enn tidligere. Det kan synes å være en tendens at flere har fritidsbolig og derfor er bortreist i helgene. Bispedømmerådet har tatt denne utfordringen på alvor og har nedsatt et utvalg som skal utrede kirkelige tilbud i store hytteområder og typiske feriesteder til fjells og ved sjøen.

Det siste diagrammet viser utvikling i antall konfirmanter. Etter en stagnasjon og litt tilbakegang de siste årene er det nå en klart økende tendens. Dette kommer enda tydeligere til syne i tallene for prosentandel av årskullene som siden 2001 har ligget på 65 % til 66 %, mens tallene for 2006 er på ca 69 %. Bispedømmets og menighetenes satsing på ungdomsarbeid herunder prosjekter som KonfCamp og Roadservice, synes nå å gi resultater. Prosjektene er nærmere omtalt i kapittel 3. For få år tilbake fikk vi meldinger om at ungdom ønsket å gå til konfirmandundervisning i frimenigheter, mens vi nå får meldinger om vekst i ungdoms- og konfirmandarbeidet i kirken, flere steder i bispedømmet.

Kapittel 2 – rapportering for etatsområder

Dette kapeittelet omhandler preste-tjenesten i bispedømmet og er inn-delt etter reultatmålene for denne delen av virksomheten.

2.9 Sikre menighetene og det enkelte kirkemedlem regelmessig geistlig betjening

Statistikk, tilbakemeldinger og fak-tiske forhold gir grunnlag for å si at prestatetjenesten i Agder og Telemark bispedømme har fungert godt i 2007. Det er tilsatt mange nye prester. Vi ser at søkerlistene til ledige stillinger er blitt påtagelig mye kortere og det har blitt vanskeligere å skaffe vikarer.

Rekruttering til prestatetjeneste er et viktig satsingsområde i tida som kommer. Bispedømmerådet har i 2007 engasjert seg for å utvikle et rekrutteringsprogram. Det er lansert en ide om å drive langsiktig rekrutte-ringsarbeid etter "road-service" - mo-dellen. Det vil si at omreisende team som kan inspirere unge og rekruttere til kirkelige stillinger. Bispedømmerådet har søkt Kirkerådet om midler til et slikt prosjekt. I første omgang ble søknaden avslått.

Vi har allerede en stor prestemangel i kirken. Noe må derfor gjøres.

Noe som allerede fungerer i forhold til rekruttering er VTP-opplegget (Veien til prestatetjeneste.) I 2007 hadde Agder og Telemark bispedømme ansvaret for den regionale VTP-sam-lingen. Denne fant sted på Søgne folkehøgskole. Der var biskoper og studenter fra Stavanger, Bjørgvin og Agder og Telemark samlet. Målet er å rekruttere til og motivere for preste-tjenesten i Den norske kirke. Som en del av dette opplegget har vårt bi-spedømme også tatt i mot kandida-ter til stiftspraksis.

2.10 Tilpasse prestatetjenesten til lo-kale forhold og utfordringer.

Et av bispedømmerådets vedtatte driftsmål for 2007 er slik: Tjeneste-ordningene for menighetsprester skal implementeres i alle prostier, og

bidra til en bedre organisering av prestatetjenesten.

Tjenesteordningene er innført i tre nye prostier i 2007 og ett prosti inn-fører nye tjenesteordninger for me-nighetsprester fra 1. februar 2008. Tjenesteordningene er således inn-ført i 10 av 11 prostier, og i det siste prostiet gjenstår bare å få noen for-melle ting på plass. Det er tre prester som vegrer seg mot å undertegne nye arbeidsavtaler. Denne vegring har i hovedsak sin begrunnelse i be-stemte – og i for seg prisverdige – pastoralteologiske holdninger, som sterkt betoner den nære forbindelse mellom prest og lokal menighet. Ad-ministrasjonen mener imidlertid at denne forbindelse er mulig å ivareta også i rammen av nye tjenesteord-ninger

I 2007 ble det innført nye personal-politiske retningslinjer for menig-hetsprester i Den norske kirke. Arbeidet i forbindelse med tilsetninger er et av de viktigste satsingsområdene for bispedømmekontoret. Særlig har det vært lagt på å videreutvikle gode rutiner for å gjennomføre jobbinter-vjuer og innhenting av referanser. Tilsettingsprosedyrene er tidkrevende. Samarbeidet med menighetsrå-dene fungerer godt. Rådene deltar i

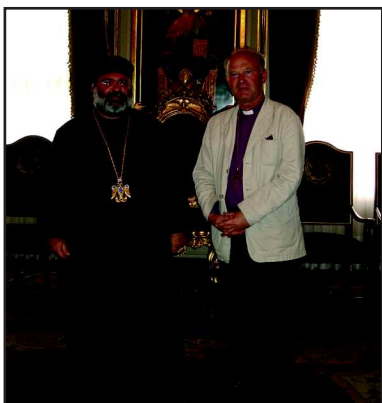
Fra pilegrimsvandringen til Røldal stavkirke.

tilsettingsprosessen ved å være til stede ved intervjuene. Dette gir et godt grunnlag for å kunne gi begrun-nede uttalelser om prioritering av søkerne.

Agder og Telemark bispedømme har inngått en rekke samarbeidsavtaler med menigheter, fellesråd, høyskoler og andre samarbeidspartnere om finansiering av stillinger. Det positive i dette er at man ved felles innsats og økonomiske bidrag fra ulikt hold, gjør det mulig å finansiere flere stil-linger enn det som ellers ikke hadde vært mulig. Erfaringer fra innføring av nye tjenesteordninger og fra opp-følgning av ulike typer prosjekter viser at utnyttelsen og ledelsen av slike stillinger blir komplisert fordi endrin-ger i organisering og stillingsinnhold krever forhandlinger med og aksept fra alle medaktører. Bispedømmet har til sammen 2,25 årsverk til prosti-presttjeneste hvor vi kjøper tjenester av fellesrådene som har arbeidsgiveransvar for kombinerte stillinger som Ungdomsprester/prostiprester. Det-te er fordelt på 7 stillinger. På tilsva-rende måte har vi 0,4 årsverk som fengselsprest hvor Kirkens Bymisjon står som arbeidsgiver. Bispedømme-rådet har også avtaler om tilskudd til stillinger hvor bispedømmerådet står som arbeidsgiver. Dette gjelder blant annet tilskudd fra Universitetet i Ag-der /studentsamskipnaden til stilling som studentprest, og tilskudd fra Arendal kommune til delfinansiering av stilling som sykehjemsprest/feng-selsprest.

2.11 Utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenes-ten hos den enkelte prest

Mange prester har tatt ut sin innvil-gede studiepermisjon i 2007. Til sammen er det tatt ut 800 dager med permisjon med lønn i bispedømmet inkludert i dette er også deltakelse på stiftsdagene 2007 og lokale studie-dager. 41 prester har hatt kortere eller lengre studiepermisjoner med lønn. Totalt er det medgått kr. 2 410 000 til etterutdanning og stu-

Biskop Olav hos den armenske patriark i Istanbul

diepermisjon. Vikarlønn er med i dette beløpet.

Det har grunnet regnskapsoverskudd 2006 vært en bevisst satsing på økte bevilgninger til kompetanseutvikling for prester i 2007. Dette er en god investering og gir ingen framtidige økonomiske bindinger. REU har i 2007 igangsatt en utredning for omlegging av etterutdanningsmidlene. Begrunnelsen for dette er oppfølging av kvalitetsreformen samt å finne fram til en fordeling av ressursene på flere personer hvert år.

En av bispedømmets prester fikk våren og sommeren 2007 permisjon for å utvikle og gjennomføre pilegrimsvandring fra Setesdal (Breive) til Røldal. Responsen på dette var stor. I løpet av sommeren gikk ca. 120 personer den gamle pilgrimsveien over fjellet mot Røldal. Turene var krevende og utbytterike.

Biskop, proster og noen fra administrasjonen var i september 2007 på

studietur til Tyrkia. Turen hadde Åpenbaringsbokens brev til sendemenighetene som tema. Bjørn Helge Sandvei hadde forberedt det faglige grunnlaget for turen og var med som guide og foredragsholder. Foruten å besøke historiske steder som Efesos Smyrna og Patmos, var vi på besøk hos bibelselskapet i Istanbul og patriarken i den armenske kirke. Biskopen med følge avla også en visitt hos Stormuftien i Istanbul.

2.12 Motivere og tilrettelegge for flere kvinner til tjeneste som menighetsprester og i lederstillinger i kirken

Bispedømmerådet har i flere år hatt et særlig fokus på å rekruttere flere kvinnelige prester til stillinger i Agder og Telemark bispedømme. For 2007 var dette et driftsmål: Det arbeides for å få så jevn kjønnsfordeling som mulig innen de ulike stillingskategorier.

Bispedømmerådet har tilsatt 6 kvinner av totalt 17 prester i faste prestestillinger i 2007. Av de 17 prestene er 6 under 40 år. Dette betyr at kvinneandelen i presteskaper nå er kommet opp i 13,2 %. I 2000 var kvinneandelen 2,5 %. Det vises for øvrig til diagrammet nedenfor som viser utviklingen i andelen kvinnelige prester i bispedømmet. Bispedømmer har nå to kvinnelige proster og en betydelig økning i antallet kvinnelige sokneprester.

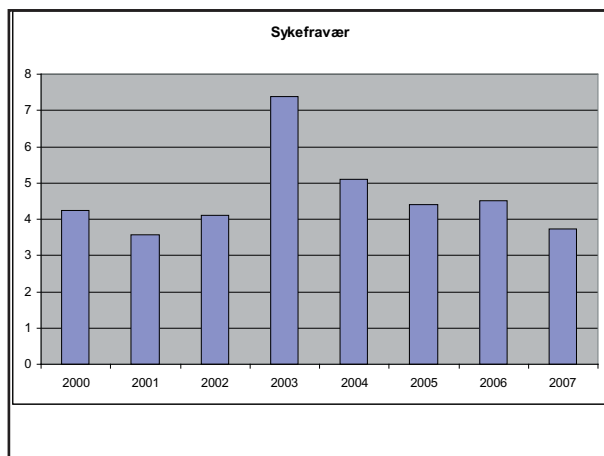
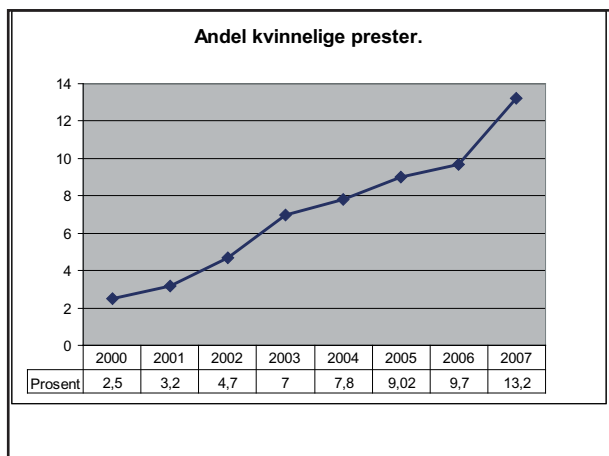
2.13 Styrke ledelsen av prestedtjenesten, samordningen mellom prestene og kirkens valgte organer og samvirket mellom prestene og andre kirkelig tilsatte

Det er riktig å si at prostemøtene nå fungerer godt som biskopens lederforum. Vi registrerer også et godt samvirke mellom prostene og kirkevergene, noe som bl.a. er stimulert gjennom prosjektet "Sammen om å lede". Bispedømmet har i 2007 arrangert et fellesmøte mellom biskop, proster og prostesekretærer. Dette var nyttig, ettersom samspeillet mellom prost og sekretær blir viktig med tanke en effektiv prostetjeneste. Dette kontaktarbeidet vil bli videreført. Videre er prostene blitt kurset i medieforståelse og mediehåndtering. Dette kurs var ment som et regionalt supplement til den kursing av proster som nå kommer etter initiativ av departementet.

Stiftsdagene 2007 samlet 400 kirkelig tilsatte fra hele bispedømmet. Tilbakemeldinger fra deltakere bekrefter at denne storsatsingen skaper en arena for å bygge relasjoner mellom personer, profesjoner og generasjoner, i tillegg til at det gir faglig utbytte.

Sykefravær

Det er gledelig av sykefraværet er redusert. Diagrammet nedenfor viser hvordan sykefraværet har vært de siste årene. I 2006 var sykefraværet på 4,51 %, mens i 2007 var sykefraværet sunket til 3,72 %. Omregnet vil

det si at av et totalt antall arbeidsdager på 29785 (ca 135 årsverk) var det 11108 dager med sykefravær.

2.14 Sikre gode arbeidsvilkår for prestene

Et stadig tilbakevendende tema er blitt "seniorprester". Det er flere prester som har spurt om, og vil komme til å spørre etter, muligheten for tilpasset tjeneste mot slutten av yrkesaktiv periode. Det er høyst utilfredsstillende at man ikke har friske midler til å være mer offensiv i seniorpolitikken. Den tiltagende mangel på prester, tilsier at noe må skje på denne fronten. En observasjon å merke seg ved seniorprestene, er at disse på en utmerket måte ivaretar de geistlige tjenester, men ikke er så delaktige i den mer langsiktige, strategiske menighetsbygging.

Alle prester, kateketer og diakoner i Agder og Telemark får tilbud om arbeidsveiledning.

I 2007 avsluttet 65 deltakere i ABV sine to-årige veiledningskontrakter. ABV-administrasjonen satte da i gang med en ny "vervekampanje" blant de tre yrkesgruppene. Vi ser det som svært vesentlig at alle får tilbud om veiledning.

Det er langt på vei uforsvarlig å arbeide med mennesker uten å ha mulighet for veiledning. I 2007 var ABV i bispedømmet budsjettert med kr. 520 000. Alle prostene deltar i egne veiledningsgrupper for proster.

Alle som tilsettes i bispedømmet får tilbud om veiledning. Vi har også kontakt med veiledere som tar i mot de som trenger det til individualveiledning. I 2007 ble det gjennomført det seminar for alle veiledere. Agder og Telemark bispedømme har 16 aktive veiledere.

Bispedømmerådet og bispedømmeadministrasjonen har i 2007 hatt flere vanskelige boligsaker. Bispedømmerådet har derfor vedtatt å nedsette et utvalg for å se nærmere på forvaltningen av boligsaker og boligpolitiske retningslinjer. Det er flere forhold som gir grunnlag for å se nærmere på boligpolitikken.

Flere boligsaker i forbindelse med presteskifte eller i forbindelse med skifte av prestebolig har tatt lang tid. Dette gjelder både kommunale boliger og OVF-boliger. Konsekvensene av dette er at prester som er tilsatt ikke får flyttet inn eller at vi ikke får lyst ut stillinger fordi det ikke finnes bolig. Boligpolitikken har således negative personalpolitiske effekter.

Presteforeningens boligutvalg har utarbeidet oversikt over samtlige presteboliger i bispedømme og har vurdert vedlikeholdsbehov etc. for disse. Presteforeningen sentralt har som fagforening utarbeidet sentrale krav for tjenesteboliger. Noen av disse er ambisiøse og kan i enkelte tilfelle være urealistiske å håndheve over for kommunene i forbindelse med anskaffelse av bolig.

Situasjonene som oppstår i kjølvannet av disse og andre forhold gjør at boplikten oppleves som en faktor som er med på å undergrave vår personalpolitikkens troverdighet.

HMS-arbeid

Innenfor HMS-området har bispedømmerådet vedtatt følgende driftsmål for 2007:

Prester, proster og øvrige medarbeidere skal gis økt ansvar for og større

kunnskap om HMS-arbeidet. Arbeidstakernes medbestemmelse i saker som angår de tilsattes arbeidssituasjon, skal oppfattes som reell. Miljøarbeidet skal innlemmes HMS-systemet og det skal legges særlig vekt på å redusere sykefraværet. I 2007 ble den prostivise HMS-gjennomgangen avsluttet. Da var alle 11 prostier satt inn i bispedømmets HMS-rutiner og materiale. Det ble gjennomført to 4-dagers HMS-kurs for verneombud og personalansvarlige høsten 2007. Her deltok prester, proster, personalansatte og fellesrådsansatte på samme kurs. Dette var en vellykket modell som bidro til å øke bevisstheten omkring utfordringene på de ulike arbeidsplassene og mellom arbeidsgiverne. Totalt deltok ca. 60 personer.

Det ble også igangsatt et arbeid mellom bispedømmeadministrasjonen og kirkevergene med tanke på å utvikle et felles HMS-arbeid. Det er behov for å utarbeide nye maler for samarbeidsavtale mellom bispedømmet og fellesrådsiden.

Kun tre avviksmeldinger er mottatt i 2007.

I 2007 ble det utarbeidet ny katastrofeplan som et ledd i LRS-arbeidet. Det ble også arrangert en samling for bispedømmets LRS-prester.

Fra HMS kurset

Kapittel 3 – rapportering for sektorområder

Kapittelet omfatter den kirkelige virksomhet i bispedømmet. Bispedømmerådets visjon; "Nær troens kilder og nær dagens mennesker" gjør det viktig å se hvordan bispedømmets satsing gir utslag i lokalmenighetene i forhold til departementets resultatmål.

2.1 GJENNOMFØRING AV KIRKEMØTETS VEDTAK OG IVARETA FELLESKIRKELIGE OPPGAVER FOR ØVRIG.

Agder og Telemark bispedømmeråd (ATBD) har sluttført arbeidet med bispedømmets strategi. (Se innledning)

Som videreføring av KM 5/05 En misjonerende kirke, dro 8 ungdommer fra bispedømmet til Kamerun hvor de besøkte Sud-Ouest-synoden som bispedømmet har en vennskapsavtale med.

Oppfølging av KM11/06 "Innvandring og integrering" er et arbeid som krever kontinuerlig fokus. Også i år melder prostene at menigheter som har mange asylsøkere eller store innvandrergreupper arbeider med å gjøre integrering som en naturlig del av menighetens liv. De erfaringer vi har gjort i bispedømmet i 2007 gjør at integrering i menigheter med asylmottak er en del av virksomhetsplanen for 2008.

Som oppfølging av fagdagene for prester 2006 og forberedelse for liturgireformen 2009, har ATBD ved prosjektet Liv i kirken arbeidet med gudstjenesten. Flere lokale arrangementer og korte seminarer er arrangert rundt om i prostiene. Prostene har hatt temaet oppe på sine samlinger med prestene, og flere menigheter har arbeidet med involvering og deltakelse av frivillige og menighetsråd i forberedelse og gjennomføring av gudstjenesten. Et eksempel er søndagsskolemesse, en familiemesse tilrettelagt for alle aldersgrupper, i Froland.

I denne sammenheng merker vi en økende utfordring om tilpassing mellom kirkerom og gudstjenestefeiring. Arbeidet med liturgireform setter i

gang kreativitet som ofte møter en hindring i det tradisjonelle kirkerommet. Vi har hatt en økende mengde søknader på etablering av tekniske hjelpemidler og lignende i kirkerom. Vi opplever en stadig mindre forståelse lokalt for restriksjoner som er knyttet til kirkebygningen. I så måte var samlingen, hvor ATBD og riksantikvaren inviterte til seminar, nyttig. Representanter fra riksantikvaren presenterte bakgrunn og grunnlag for deres behandling av innkomne søknader.

2.2 UTVIKLE KIRKENS TROSOPPLÆRING OG STØTTE DET MILJØSKAPENDE OG FOREBYGGENDE ARBEIDET BLANT BARN OG UNGE.

Trosopplæring står på timeplanen i de fleste menigheter. Mange etter spør hva som skjer når forsøksperioden er over? Mange kjenner på skuffelse ved ikke å bli forsøksmenighet. Samtidig vinner trosopplæring plass både hos de som har fått midler og hos de som venter på at forsøksperioden er over. I 2007 innbød undervisningskonsulenten alle menighetsråd til en arbeidsøkt om temaet. 18 råd takket ja. I tillegg har konfirmantlærerkurs, kurs for barneledere og fokus på trosopplæringen under stiftsdagene holdt saken varm.

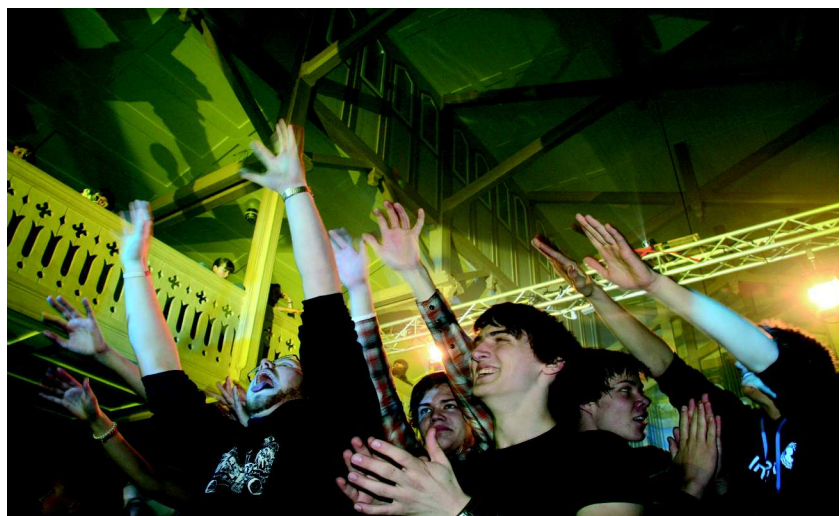
Med glede merker vi at det vokser i trosopplæringens spor. Menigheter

med prosjekt forteller at nye tiltak blir satt i gang, som for eksempel gospelkor i Tinn og nye ledergrupper av 16-17 åringer i Skien og Siljan. Prosten i Vest-Nedenes rapporterer om ungdomsboom i menighetene i Grimstad og Lillesand. Prosjektene er avhengig av ledelse og kontinuitet. Ledelse utløser mye frivillighet. Derfor sliter ofte prosjektene hvor det har vært utskifting av ledere.

Samtidig rapporterer også menigheter uten trosopplæringsmidler at bispedømmets fokus på ungdomsarbeid, ved satsing på ungdomskonsulent i hel stilling og prosjektene Konf. camp og Roadservice (se under), gir vekst.

Roadservice er et direkte resultat av bispedømmets satsing på ungdom. Prosjektet er et trosopplæringsprosjekt. Det kombinerer ung i kirka, internasjonal diakoni og den kirkelige ungdomskulturen. Hvert team reiser til et land i den tredje verden hvor Kirkens Nødhjelp har prosjekter. I 2007 gikk turen til Etiopia.

2007 var det første året med full drift. Resultatet av teamtjeneste på veien for menighetene er målbart stort og vekker interesse også i utlandet. Teamet gjennomførte 95 samlinger med 20 000 deltakere. Hjemmesiden www.roadservice.no hadde i 2007 over 100 000 unike brukere/

God stemning på en av konsertene til Roadservice konserter

treff som lastet ned flere millioner sider. Som resultat av roadservise har mer enn 1000 ungdommer skrevet under på Changemakers opprop mot hjernetyveri fra u-land. Teamet motiverer også ungdom til å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon.

Roadservise bidrar også til å fremme samarbeid mellom kirker og mellom kirker og organisasjoner, (se pt. 2.4)

Roadservise ser ut til å ha sikret finansieringen ett år til. Deretter er prosjektets framtid usikker.

At biskopen har med representanter i sitt følge under visitaser, blir positivt mottatt. Vi tror det er viktig å synliggjøre ungdommen i kirken og at det har en langvarig effekt i forbindelse med rekruttering til kirkelige stillinger.

Ungdomssatsingen har ført til nyopprettet stillinger som ungdomsprest i Rjukan og Tvedestrand. I domprostiet gir fellesrådet tilskudd til stilling som ungdomsarbeider i alle menigheter med inntil 50 % forutsatt at menigheten finansierer en tilsvarende stillingsdel. Budsjettammen til dette var i 2007 1.6 millioner. Det er ikke få menigheter i bispedømmet, som med givertjeneste, lønner ungdomsarbeider, ungdomsdiakon eller ungdomsprest.

2.3 STYRKE KIRKENS DIAKONALE OG SOSIALE ARBEID

ATBD har nesten 40 diakoner/diakonimedarbeidere. Mange stillinger er små og finansiert helt eller delvis av innsamlede midler. Det er en utfordring i møte med ønsket om å styrke diakonien og med tanke på implementering av ny diakoniplan.

Bispedømmekontoret har arrangert to fagsamlinger for diakoner og diakonimedarbeidere. Prostidiakonene inspirerer og melder om nye samtalegrupper og aksjoner på tvers av sognegrensene, for eksempel temadag om miljø og klima i samarbeid med Vinje kommune, Natur og Ungdom og FN-sambandet.

I 2007 har arbeidet med organiseringen av kirkens familievernkontorer tatt mye tid. Forhandlingene mellom Diakonhjemmet og Kirkens familie-

vern sentralt om fusjon, er avsluttet uten å ha lyktes.

Kirkens diakonale ansvar for utsatte grupper er i Kristiansand knyttet til Kirkens bymisjon og KUP, Kirkens ungdomsprosjekt. I Kragerø satte interimstyret i gang arbeid for Kirkens bymisjon i 2007, og Farsund, Rjukan og Froland har et stort arbeid knyttet opp mot integrering av nye landsmenn. (KM 11/06)

Diakoniplanen som ble vedtatt på kirkemøtet (KM 6/07), har satt diakoni på kartet. Mens de fleste menigheter venter på sentrale innspill, fikk Skien i 2007 midler til å styrke innføringen av ny Plan for diakoni i Skien fellesområde.

I Kristiansand er det startet et prøveprosjekt med institusjonsprest ved to av byens eldreinstitusjoner. Nå har vi institusjonsprest i Kristiansand og Arendal.

Bispedømmets bevissthet rundt miljø som en naturlig del av den kristne trosyttring, gir stadig resultater. I februar ble det arrangert kurs i naturvennlig kirkegårdsdrift sammen med Norsk Forening For Kirkegårdskultur. Det samme tema er tatt opp i møte med kirkeverger og i samlinger for fellesrådsansatte.

Sirdal menighet og Eidanger menighet er nye Grønne menigheter og Bø menighet, Bø fellesråd og Kristiansand fellesråd er blitt miljøfyrtårn. Bø menighetsråd har sammen med Naturvernforbundet, Høgskulen i Bø og kyrkjeakademiet i Bø, satt miljøsakene på agenda i nærmiljøet. I desember deltok 330 på et seminar med tittel "Velsignet er de enkle ting". Seminaret var et samarbeid med lokale menigheter i Grimstad og Bibelskolen i Grimstad. Vi har nevnt temadag i Vinje. I denne sammenheng tar vi også med at i Sauherad ble fellesrådet ved staben hedret med KLP's arbeidsmiljøpris – bedrift..

Når det gjelder internasjonal diakoni skjer mye gjennom SMM avtaler og samarbeid med Kirkens Nødhjelp. I den sammenheng må også prosjektet Roadservise nevnes (se pt 2.2).

ATBD har i mange år satset på tilrettelagte tiltak for mennesker med utviklingshemning. Tiltakene har dobbelt mål, både å være et godt tiltak i seg selv og å være en vei videre inn i menigheten for den som vil og kan. Et slikt tiltak er ei bibelgruppe og arbeidet for å lage en resursbok rundt Kristuskransen for mennesker med utviklingshemning. Målet er nasjonal utgivelse. Samlinger knyttet

Representanter for ungdomsrådet deltar fast på deler av visitasene, som her under visitas i Søgne.

Medlemmer i Alf-klubben på pilegrimsvandring

til konseptet Tro og Lys finner vi i Lister, Skien, Vestre – Moland. Integreringsrådgiveren har i 2007 vært med i det nasjonale arbeidet for retten til utøvelse av tro og livssyn. I 2007 lyktes det å få gjennomslag for å få dette inn i Sosial- og Helsedirektoratets veiledning for individuell plan.

2.4 FREMME SAMARBEIDET MELLOM KIRKENS ORGANER, OVERFOR FRIVILLIGE KRISTELIGE ORGANISASJONER OG MELLOM KIRKE OG SAMFUNN.

Samarbeidet med de frivillige kristne organisasjonene er godt. Hvert år inviterer biskopen alle regionlederne i de lutherske organisasjonene til samtale.

I forbindelse med ungdomssatsingen har vi gjennom Roadservice og Komf-camp et nært samarbeid med kristne organisasjoner, Metodister, Frikirken, Pinsevevnenne, forskjellige folkehøgskoler osv. Gjennom Samarbeidsrådet for Menighet og Misjon fikk 7 nye sokn misjonsavtale. Av totalt 142 sokn har 101 sokn avtaler gjennom SMM og 13 sokn har avtale med andre organisasjoner.

Vi merker at enkelte kristne organisasjoner profilerer eget selvstendig arbeid og bygger ut fullstendig menighetsarbeid med dåp, konfirmasjon og nattverd knyttet til forsamlin-

gen på bedehuset. Noen ganger med tydelig adresse til utviklingen i DNK. For øyeblikket skaper vedtaket KM 7/07 i den såkalte "homofilisaken" uro. Det meldes om menigheter med over 50 utmeldte, som ikke melder seg inn i andre kirkesamfunn, men som velger å stå fritt for å avvente både hva organisasjonene gjør sentralt og hva som skjer i kirka. Andre ganger er organisasjonenes satsing et resultat av at forsamlingene på nye og praktiske bedehus ikke har kapasitet til å engasjere seg to steder.

14.oktober 2007 ble Inger Øybekk ordinert til misjonsprest med virke i Brasil og Vest – Nedenes prosti. Prosjektstilling på 3 år er et samarbeid mellom ATBD og NMS. Prosjektet har som mål å integrere misjon i gudstjenesten.

I forhold til kommunene viser visitasene at det er god vilje til samarbeid i hele bispedømmet. Kommunene varsler at selv med økte overføringer fra stat, vil ofte bevilgninger til kirken bli skadelidende på grunn av pålagte oppgaver som skole og barnehage. En av utfordringene har vært samarbeidet kirke og skole i forbindelse med endringer i forståelsen av KRL faget. Vi møter stor velvilje til samarbeid samtidig som skolene er usikre på hva de kan og hva de ikke kan.

Trafikkaksjonen er et samarbeidsprosjekt mellom Vest- og Aust Agder fylkeskommuner, fylkesmennene i Vest- og Aust Agder, Statens vegvesen, politiet, Trygg Trafikk og biskopen i Agder og Telemark.

2.5 BIDRA TIL DIALOG OG SAMHANDLING MELLOM ANDRE KIRKE-, TROS- OG LIVSSYNSSAMFUNN.

Lokalt meldes det om godt samarbeid med andre kirkesamfunn. Foruten de tradisjonelle fellesmøtene, kan en som nye tiltak i 2007 melde dialog med den katolske kirke i Rjukan i anledning katolsk ungdom som ønsker å konfirmere seg i DNK og felles møter mellom prester, forstandere og Sarons Dal i Lister prosti.

I Arendal har tverrkirkelig samarbeid gjort at kommunen leier ut lokaler til et felleskristelig gatekapell. Målet er at kapell, ungdomskafé og samtalerom skal stå ferdig i 2008.

I Kristiansand kom ikke arbeidet med å opprette "Kristiansand kristne råd" i mål i 2007. Arbeidet fortsetter. Derimot har det lyktes å opprette et interimsstyre for "Forum for tros- og livssynssamfunn". Dette skal være et

Ungdommer fra bispedømmet på besøk i Kamerun

møtested for dialog og gjensidig forståelse der alle tros- og livssynssamfunn er velkommen.

2.6 STIMULERE TIL UTFOLDELSE AV KUNST OG KULTUR INNEN KIRKEN.

Konsertene og musikken utgjør broparten av kunst og kulturtilbudet i kirkene. De fleste konsertene er ved lokale musikkrefter i samarbeid med kantor.

Ung kunstner legger siste hånd på verket før barnekunstutstillingen

Stadig flere menigheter rapporterer om samarbeid med de mange lokale festivaler. Alt fra Landbrukets dag på Evje, Country i Bygland, Jazz i Arendal, Blues på Notodden, Kammermusikk- og trebåtfestival i Risør med mer.

Det er interessant å registrere at trosopplæringen skaper arenaer for læring og opplevelser gjennom kunst. Skien menighet har hatt åpen kirke for barn med fortellertime og kreativt utsmykkingsarbeid alle lørdagene i advent.

På ledersamlingen for barneledere, ble det arrangert en barnekunstutstilling hvor Grimstadskolene deltok. I Søm kirke var det utstilling av originalbildene til T.Grøstads og E.Skeies huspostill: "Vann fra kilden".

Pilegrimstradisjonen lever videre. Foruten om pilegrimsvandring fra Seljord til Røldal, ble de også for første gang arrangert to pilegrimsvandringar fra Hovden til Røldal, begge med egen pilegrimsprest. I Tvedestrand arrangerte kirken og historielaget pilegrimsvandring mellom de fire kirkene i byen.

Barnekoret i Bø har fått støtte fra Norsk kulturråd til å framføre alle Hovlands bibelspill for barn.

2.7 LEGGE TIL RETTE FOR ØKT DELTAKELSE OG STYRKING AV DET KIRKELIGE DEMOKRATIET.

23 sokn har forsøksordning med valg på menighetsråd annethvert år. Evalueringsrapportene forteller om større opplevelse av kontinuitet og om økt valgdeltakelse når valgdagen legges til samme dag som kommunevalget. Det er registrert økning knyttet til å senke stemmerettsalder til 16 år.

ATBD har mange små sokn. Som forsøksordning, har menighetsråd slått seg sammen for resten av perioden. Vi er spente på om det gir gevinst i effektivitet og trivsel. Flere menighetsråd har bedt om råd i prosessen mot en forenkling av sokneinndelingen. Vi har også gått motsatt vei. I Sannidal er det etter visitasen satt i gang arbeid med å skille Helle ut som eget sokn.

2.8 PÅSE AT EGEN VIRKSOMHET HAR EN ORGANISERING OG KOMPETANSE SOM ER BRUKERORIENTERT OG TILPASSET OPPGAVENE.

Det arbeides kontinuerlig med å tilføre den enkelte prest og stabene den kompetanse de trenger for å drive godt og hensiktsmessig. Prostene og kirkevergene har et fellesprosjekt, Sammen om å lede. Det er jevnlig kontaktmøter mellom kirkevergelagets styre og bispedømmekontoret. Bispedømmekontoret har gjennomført en stabsutviklingspro-

sess og følger dette opp med omgjøring av stillinger og utforming av nye stillingsbeskrivelser. Personalsystemet SAP er innført i 2007. Dette har vært en omfattende prosess men man forventer at SAP vil gi bedre styringsdata for virksomheten.

Med fokus på forordnede gudstjenester, har Vest-Telemark prosti ført arbeidet med forordna gudstjenester knyttet opp mot nye tjenesteordninger og befolkningsgrunnlag. Det har for dette prostiets del ført til 18 færre gudstjenester.

Turismen innenfor bispedømmets grenser utfordrer. Attraktive fjellområder og lang kystlinje gir mange menigheter en egen vinter- eller sommermenighet. Flere menigheter har i 2007, i tillegg til å utvide gudstjenestetilbudet i påske og vinterferie, også økt gudstjenestetilbudet på julaften og opplevd fulle hus.

Dette er en utfordring i forhold til bemanning. Det er tatt initiativ fra Bykle menighet om egen fjellprest, og bispedømmet vil arbeide ut en strategi for kirkelig betjening i forhold til turismen.

Ellers utarbeidet bispedømmet, sammen med prester i Lister prosti og kultursjefen og turistsjefen i Lyngdal, en brosjyre over kirkelige aktiviteter særlig for turister på hjul og kjø. Et flott "sjømannskirkearbeid" ble gjort i Korshavn kapell der mer enn 1500 mennesker fra 17 nasjoner var innom.

Pilegrimsvandring mot Røldal